

Melih Özdil Tarih Serisi
-10-

HAMMURABİ KANUNLARI

Günümüz Türkçesine Uyarlayan
Melih Özdil

Hammurabi Kanunları

MÖ. 1810-1750 yıllarında yaşayan Hammurabi, I. Babil Devleti'nin altıncı kralıydı. MÖ. 1760 yılından itibaren kullanılmaya başlanan ve kendi ismi ile anılan kanunları 282 maddeden oluşmuştur:

01. Birini esir alıp köle ilan eden fakat bunu kanıtlayamayan kişi ölümle cezalandırılır.
02. Bir kimse, bir adam hakkında bir suçlamada bulunur ve suçlanan kişi ırmağa gidip ırmağın üzerinden atlar ve suya batarsa, suçlayan kişi onun evine sahip olur. Ancak, ırmak suçlanan kişinin suçlu olmadığını kanıtlar ve o kişi canı yanmadan kurtulursa o zaman onu suçlayan kişi ölümle cezalandırılır ve ırmaktan atlayan kişi kendisini suçlayanın evine sahip olur.
03. Bir kimse büyüklerinin huzurunda bir suç iddia eder ve yaptığı suçlamayı kanıtlayamazsa, iddia ettiği büyük bir suç ise ölümle cezalandırılır.
04. O kimse, büyüklerini tahıl ya da para cezasına çarptırmayı başarır ise o fiilden dolayı ödenen cezayı alır.
05. Bir yargıç bir davaya bakar ve bir karara varırsa verdiği hükmü yazılı olarak takdim eder; daha sonra verdiği kararda bir hata ortaya çıkarsa ve bu kendi hatasından kaynaklanırsa o zaman davada onun tarafından kararlaştırılan para cezasının on iki katını öder ve halka duyurularak yargıçlık makamından el çektirilir ve bir daha asla yargıçlık yapamaz.
06. Bir kimse tapınağın ya da mahkemenin eşyasını çalarsa ölümle cezalandırılır ve ondan çalınmış malları alan kişi de ölümle cezalandırılır.

Kral Hammurabi

07. Bir kimse, tanık ya da yazılı bir anlaşma yokken başka bir adamın oğlundan ya da kölesinden gümüş ya da altın, erkek ya da kadın köle, öküz ya da koyun, eşek ya da başka bir şey satın alırsa ya da ücretini ödeyerek kiralarsa hırsız addolunur ve ölümle cezalandırılır.
08. Biri sığır, koyun, eşek, domuz ya da keçi çaldığında, o çaldığı şey Tanrı'ya ya da mahkemeye aitse otuz katını öder, kralın özgür bir vatandaşına aitse on katını öder ve hırsızın ödeyecek bir şeyi yoksa ölümle cezalandırılır.
09. Bir kimse bir eşyasını kaybedip ve onu bir başkasının zilyetliğinde bulursa, eşyanın zilyeti olan kişi "Bunu bana bir tacirsattı, onun parasını tanıklar huzurunda ödedim." derse ve eşyanın maliki de "Mülkiyetin bana ait olduğunu bilen tanıklar getireceğim." derse o zaman eşyayı satın alan kişi ona eşyayı satan taciri ve huzurunda eşyayı satın aldığı tanıkları getirir, malik de onun mülkiyetini tanıyabilen tanıklar getirir. Yargıç hem huzurunda ödeme yapılan tanıkların hem de kayıp eşyayı tanıyan tanığın yeminli ifadelerini muhakeme eder. Bu durumda satıcının hırsız olduğu kanıtlanmış olur ve ölümle cezalandırılır. Kayıp eşyanın maliki malını geri alır ve onu satın almış olan da satıcıya ödemiş olduğu parayı geri alır.
10. Satın alan kişi satıcıyı ve de huzurunda eşyayı satın aldığı tanıkları getirmese, buna karşılık malın sahibi eşyayı tanıyan tanıklar getirirse o zaman satın alan hırsızdır ve ölümle cezalandırılır ve malik de kayıp eşyasını geri alır.
11. Malik kayıp eşyayı tanıyacak tanıklar getirmese o kötü niyetlidir, iftira atmıştır ve ölümle cezalandırılır.
12. Tanık bulunamıyorsa yargıç azami sekiz ay olmak üzere bir süre tanır. Sekiz aylık süre içinde tanık ortaya çıkmamışsa suçludur ve henüz karara bağlanmamış davadaki para cezasını üstlenir.
13. On üç, rakamı uğursuz sayıldığı için böyle bir madde yoktur!
14. Bir kimse bir diğerinin reşit olmayan çocuğunu çalarsa ölümle cezalandırılır.
15. Bir kimse mahkemenin erkek ya da kadın kölesini ya da özgür bir adamın erkek ya da kadın kölesini şehir kapılarının dışında alırsa ölümle cezalandırılır.
16. Bir kimsenin evine mahkemenin ya da özgür bir adamın kaçak erkek ya da kadın kölesi gelir de o kişi köleyi vekilharça getirip durumu bildirmezse evin sahibi ölümle cezalandırılır.
17. Bir kişi açık alanda kadın ya da erkek bir kaçak köle bulursa ve onu efendisine getirirse kölenin sahibi ona iki shekel gümüş ödeyecektir.
18. Köle efendisinin adını söylemezse onu bulan kişi saraya getirecek ve daha fazla araştırma yapıldıktan sonra efendisine geri götürülecektir.
19. Köleleri evinde tutar ve onlar orada yakalanırlarsa evin sahibi ölümle cezalandırılır.
20. Yakaladığı köle ondan kaçarsa o zaman kölenin sahibine yemin verir ve tüm suçlamalardan kurtulur.
21. Bir kimse bir eve girecek delik açarsa o deliğin önünde ölümle cezalandırılır ve gömülür.
22. Bir kimse soygun yaparken yakalanırsa ölümle cezalandırılır.
23. Soyguncu yakalanamazsa ve soyulan kişi zararının miktarını yemin ederek söylese o zaman soygunun yapıldığı yerin ya da toprakların ya da mekanın sahibi olan kişi ya da topluluk çalınan mallarını tazmin eder.
24. İnsan çalınmışsa topluluk onun akrabaların bir mina gümüş öder.
25. Bir evde yangın çıkar ve oraya yangını söndürmeye gelen biri evin sahibinin malını alırsa kendisi de aynı ateşe atılır.
26. Savaşmak için kralın seferine katılması emrolunan bir subay ya da bir er sefere katılmaz ve yerine bedelini ödeyerek bir paralı asker gönderirse ölümle cezalandırılır ve onu temsil eden kişi onun evine sahip olur.
27. Bir subay ya da er savaşta esir düşer; arazileri ve bahçesi de başkasına verilirse, esir olan geri döndüğü takdirde arazisi ve bahçesi ona iade edilir.

28. Bir subay ya da er savaşta esir düşerse ve oğlu onun varlıklarının sahipliğini üstlenebilecek durumda ise o zaman arazisi ve bahçesi ona verilir; ayrıca babasının ücretine de hak kazanır.
29. Esir düşenin oğlu henüz gençse ve sahipliği üstlenebilecek durumda değilse arazi ve bahçenin üçte biri onun annesine verilir ve annesi onu yetiştirir.
30. Bir kabile reisi ya da bir adam evini, bahçesini ya da arazisini terk eder veya ücret karşılığı kiraya verirse ve başka biri onun evinin, bahçesinin ve arazisinin zilyedi olursa ve onları üç yıl süresince kullanırsa; ilk sahibinin geri dönüp evini, bahçesini ve arazisini geri istemesi halinde ona geri verilmez ve onların zilyedi olan ve kullanan kişi onları kullanmaya devam eder.
31. Evini, bahçesini ya da arazisini bir yıl için kiralayan kişi belirlenen zamanda geri dönerse evi bahçesi ve arazisi ona geri verilir.
32. Bir kabile reisi ya da bir adam savaşta ele geçirilir ve bir tüccar onun özgürlüğünü satın alıp sarayına geri getirirse; evinde kendi özgürlüğünü satın almaya yetecek bir şeyi varsa borcunu ödemelidir. Özgürlüğünü satın almaya yetecek hiçbir şeyi yoksa kendi topluluğunun mabedi tarafından ödeme yapılmalıdır. Aksi halde mahkeme bu ödemeyi yapar. Arazisi, bahçesi ve evi özgürlüğünü satın almak için verilemez.
33. Bir kabile reisi ya da bir adam savaşamayacak durumda olduğunu söyler ve yerine bir paralı asker gönderirse, bu paralı asker geri çekilmesi halinde ölümle cezalandırılır.
34. Bir kabile reisi ya da bir adam kaptanın malına zarar verir, onu incitir veya kralın ona sunduğu bir hediyeyi alıp götürürse ölümle cezalandırılır.
35. Her hangi bir kişi kralın kabile reislerine hediye ettiği sığırı ya da koyunu satın alırsa parasını kaybeder.
36. Bir kabile reisinin, bir adamın ya da tebadan birinin kiraya verdiği arazisi, bahçesi ve evi satılamaz.

Kral Hammurabi savaşa gidiyor. Roger Payne

37. Herhangi bir kimse, bir kabile reisinin, bir adamın veya tebadan birinin kiradaki arazisini, bahçesini ya da evini satın alırsa onun satış sözleşmesi geçersiz ilan edilir ve parası yanar. Arazi, bahçe ve ev sahibine geri verilir.
38. Bir mülkün kirasını ödeyerek başka her türlü yükümlülükten muaf olma hakkına sahip olan bir kabile reisi, adam ya da tebadan biri tarlası, evi ve bahçesi üzerindeki bu imtiyazını karısına veya kızına devredemez; borcuna karşılık veremez.
39. Ancak, satın aldığı bir tarlayı, bahçeyi ya da evi karısına ya da kızına devredebilir, onların mülkiyetine katabilir veya borcuna karşılık olarak verebilir.
40. Tarlasını, bahçesini ve evini bir tüccara ya da başka bir kamu görevlisine satabilir, alıcı ise tarlayı, evi ve bahçeyi yararlanma hakkı karşılığında elinde tutabilir.
41. Bir adam, kabile reisine veya herhangi birine ait bir alanı, evi, bahçeyi ya da kiralık bir alanı çitle çevirir, döşer ve böylece atıl bir yeri kullanışlı bir hale getirirse, o yerin mülkiyetine sahip olur.
42. Bir kişi işlemek üzere bir tarlayı teslim alır ve o tarladan hiçbir mahsul elde edemezse bu onun tarlada çalışmadığını ispatlar ve komşusunun yetiştirdiği kadar tahılı tarla sahibine teslim etmelidir.
43. Tarlayı işlemeyip nadasa bırakmışsa komşularının ki kadar tahılı tarla sahibine verecektir ve nadasa bıraktığı tarlayı sabanla sürüp tohum ektikten sonra sahibine iade edecektir.
44. Bir kimse çorak bir araziye ekilebilir bir hale getirmek için teslim almış; ancak tembellik yaparak o araziye ekilebilir bir hale getirmemişse dördüncü yılda araziye sabanla sürmeli, tırmıklamalı ve ondan sonra sahibine geri vermelidir. Ayrıca on gan (bir arazi ölçüm birimi) ebadında bir arazi için on gur (bir ölçü birimi) tahılı arazi sahibine ödemelidir.
45. Bir kimse tarlasını sabit bir ücret karşılığı ziraat için kiralıyor ve kira bedelini de alıyorsa; havaların kötü gitmesi nedeniyle ürünün yok olması halinde zarar toprağı işleyene aittir.
46. Sahibi tarlasını ürünün yarısı ya da üçte biri karşılığı kiralarsa, elde edilen mahsul mal sahibi ile araziye işleyen arasında orantılı olarak taksim edilir.
47. Biri başkası tarafından işlenen ve ürün alınamayan bir tarlayı teslim alırsa, tarlanın sahibi buna itiraz edemez; tarla işlenir ve mahsulü anlaşmaya göre pay edilir.
48. Bir kimse tarla sahibine borçlanırsa; tahıllarının bir fırtına sonucu yok olması, susuzluktan büyümemesi veya hasatın başarısız olması halinde borç tabletini suda yıkar, o yıl için alacaklısına tahıl vermez ve hiçbir kira ödemez.
49. Bir tüccardan borç para alan biri ona susam ve mısır ekilebilen bir tarlayı verip tarlaya susam ve mısır ekmesini sipariş ederse hasat edilen susamlar tarla sahibine aittir. Tarla sahibi tüccardan aldığı paraya karşılık ve yetiştiricinin geçimini sağlamak için mısır ile ödemede bulunur.
50. Bir tüccardan borç para alan biri ona ekili bir mısır ya da susam tarlası verirse hasat edilen ürün tarla sahibine aittir ve tüccara para ile ödeme yapar.
51. Bir tüccardan borç para alan biri ona ekili bir mısır ya da susam tarlası verirse, fakat daha sonra ödeme yapacak parası yoksa, kraliyet tarifesine göre tüccardan aldığına karşılık hasat edilen susam veya mısır ile ödeme yapar.
52. Tüccara verilen tarlada mısır ya da susam yetişmiyorsa, tarla sahibi borcunu ödemek zorundadır.
53. Bir kimse, su bendini uygun koşullarda tutmaz, bakımını yapmaz ve bu nedenle bent yıkılır ve tarlalar su altında kalırsa, su bendi ve tarlası para karşılığı satılıp elde edilen para harap olmasına yol açtığı mısırın karşılığı olarak verilir.
54. Bu para mısırların karşılığı olarak yeterli değilse malları da mısırları sular altında kalan çiftçiler arasında paylaşılır.
55. Bir kimse mısırlarını sulamak için ark açarken, dikkatsizliği nedeniyle sular komşusunun tarlasını basarsa, komşusunun mısır kaybını öder.
56. Bir kimse suyun önünü açar ve komşusunun arazisinde su baskınına sebep olursa her on gan ebadında arazi için on gur mısır ödemelidir.

57. Bir çoban, arazi sahibinin izni ve koyunların sahibinin bilgisi olmaksızın otlatdığı koyunların başkasının tarlalarına girmesine izin verirse, mahsulüne zarar verdiği her on gan ebadındaki arazi için yirmi gur mısırı tarla sahibine öder.
58. Çoban sürüsünü şehrin kapısındaki ortak alana bıraktıktan sonra başka bir çoban onların bir tarlaya girmesine müsaade eder ve otlamalarına müsaade ederse bu çoban otlatmaya müsaade ettiği tarlanın zilyedi olur ve mahsulüne zarar verdiği her on gan ebadındaki arazi için altmış gur mısır öder.
59. Bir adam, bahçe sahibinin izni olmaksızın bir ağacı kesip bahçeye devirirse yarım mina öder.
60. Her hangi bir kimse, bahçe haline getirmesi için tarlasını bir bahçivana bırakırsa ve o da bahçede çalışıp dört yıl süre ile bahçeye bakarsa, beşinci yılda bahçivana ile bahçenin sahibi bu bahçeyi ikiye bölerler ve bahçe sahibi kendi payını alır.
61. Bahçivana bahçenin bir kısmını hiç kullanılmamış bir vaziyette bırakarak tarlayı bahçe haline getirmeyi tamamlamamışsa işlenmemiş kısım onun payı olarak tahsis edilir.
62. Bir adam bahçe olarak ona verilen tarlayı ekip biçmiyorsa ve orası mısır ya da susam ekilebilir bir arazi ise, komşu tarladaki ürünlere göre, nadasa bıraktığı yıllar süresince tarladan elde edilecek mahsulü arazi sahibine verir ve tarlayı ekilebilir konuma getirdikten sonra sahibine iade eder.

63. Çorak arazileri ekilebilir hale getirdikten sonra sahibine geri verirse tarla sahibi ona her yıl için on gan başına on gur öder.
64. Herhangi bir kişi bahçesini bir bahçıvana işlemesi için devrederse bahçıvan bahçenin mülkiyetine sahip oluncaya dek bahçe sahibine bahçede ürettiği ürünlerin üçte ikisini verir.
65. Bahçeyi işlemeyen ve bahçedeki mahsulün perişan olmasına sebep olan bahçıvan, komşu bahçelerdeki ürünle orantılı olarak ödemedede bulunur.

66-99 (bu metinler kayıptır)

100. Kişi aldığı paraya göre faiz verir ve bunu yazılı olarak bildirir ve de uzlaştıkları gün tacire ödeme yapar.
101. Gittiği yerde bir ticaret düzenlemesi yoksa, aracından aldığı paranın tamamını tüccara bırakacaktır.
102. Bir tüccar yatırım yapmak gayesiyle bir simsara para verirse; simsar gittiği yerde zarar etmesi halinde ana parayı tüccara ödemek zorundadır.
103. Ancak seyahate çıktığında bir düşmanı sahip olduğu her şeyi ondan alırsa, simsar Tanrı adına yemin eder ve yükümlülükten kurtulur.
104. Bir tüccar nakletmesi için simsara mısır, yün, yağ veya başka bir mal verirse simsar aldığı miktarı belirten bir makbuzu tüccara vermelidir. Sonra tüccara verdiği para için ondan bir makbuz alır.
105. Simsar dikkatsiz davranır ve tüccara verdiği para için makbuz almazsa, faturalanmamış miktarı kendi parası olarak sayamaz.
106. Simsar tüccardan parayı teslim alır; fakat sonra makbuz vermeyi reddederse, tüccar Tanrı'nın ve parayı simsara verdiği tanıklık eden şahitlerin huzurunda yemin eder ve simsar toplam meblağın üç katını ona öder.
107. Simsar kendisine verilen her şeyi geri getirdiği halde, tüccar kendisine geri verilen şeylere ilişkin bir makbuz vermeyi reddederse, simsar tüccarı yargıçlar ve Tanrı önünde suçlar. Tüccar simsarın kendisine verdiği şeyleri aldığını inkar etmeye devam ederse, toplam meblağın altı katını simsara öder.
108. Bir meyhaneci (kadın) içilen içkinin bedeli olarak brüt ağırlığına göre mısır kabul etmiyor ve para alıyorsa, fakat içkinin karşılığı mısırın karşılığı olarak istediği ücretten daha az ise tutuklanır ve suya atılır.
109. Bir lokalde buluşan ve komplo hazırlayan kişiler yakalanıp mahkemeye teslim edilemezlerse, lokal sahibi öldürülür.
110. Bir rahibe içki içilen bir lokal açarsa veya içki içmek için böyle bir yere girerse yakılarak öldürülür.
111. 50 ka usakani içeceği servis eden bir hancı, hasatta 50 ka mısır alır.
112. Seyahate çıkan biri, başka birisine gümüş, altın, değerli taşlar veya herhangi bir taşınır mal emanet eder ve daha sonra verdiklerini geri almak isterse; emaneti alan kişi bütün malları belirlenen yere getirmez, aksine onları kendisi kullanırsa mahkum edilir ve her şeyin beş katını öder.
113. Her hangi bir kişi para veya mısır sevkiyatı yapacaksa ve onları sahibinin bilgisi olmaksızın bir tahıl ambarından ya da bir kutudan alırsa mahkum edilir, aldıklarını geri öder ve komisyon alma hakkını kaybeder.
114. Bir adamın bir başkasından tazminat olarak mısır veya para talebi yoksa, fakat zorla bunu elde etmeye çalışıyorsa her olay için bir mina'nın üçte biri kadar gümüş ödeyecektir. (Bir mina: 500 gr.)
115. Bir kişinin diğerinden para veya mısır alacağı varsa ve buna karşılık onu hapse attırıyorsa, mahkumun hapisanede doğal yollardan ölmesi halinde olay kapanır.
117. Her hangi bir kişi borcunu ödeyemez ve para için kendisini, karısını, oğlunu ya da kızını satarsa veya zorla çalıştırılmalarına izin verirse onları satın alan adamın ya da mal sahibinin evinde üç yıl süreyle çalışır ve dördüncü yılda özgür bırakılırlar.
118. Borca karşılık tüccara zorla çalıştırması için kadın ya da erkek bir köle verilir ve tüccar da onları kiralar veya satarsa buna itiraz edilebilir.

119. Herhangi biri borcunu ödemekte başarısız olursa ve kendisine çocuk doğuran bir kadın köleyi para karşılığı satarsa, alıcının köle için ödediği para kendisine geri ödenir ve köle özgür bırakılır.
120. Her hangi bir kişi diğer bir kişinin evinde muhafaza için mısırlarını depolamışsa ve depolanan mısırlara her hangi bir zarar gelmişse ya da evin sahibi tahıl ambarını açmış ve bir miktar mısır almışsa veya mısırların kendi evinde depolandığını inkar ediyorsa; mısırların sahibi Tanrı'nın huzurunda yemin ederek hak iddia eder ve ev sahibi aldığı bütün mısırları sahibine geri verir.
121. Her kim ki başkasının evinde mısırlarını depolar, her yıl için her beş ka mısır başına bir gur oranında ardiye ücreti öder.
122. Bir kişi başkasına saklaması için gümüş, altın ya da başka bir şey vermek isterse önce hepsini birkaç şahide gösterip bir sözleşme yapmalı ve sonra teslim etmelidir.
123. Şahit ve sözleşme olmaksızın saklanması amacıyla teslim ediyorsa ve teslim alan kişi bunu inkar ediyorsa, yasal olarak talep edebileceği bir hakkı yoktur.
124. Herhangi bir kişi gümüş, altın ya da başka bir şeyi şahitler huzurunda saklaması için birisine teslim eder ve teslim alan kişi bunu inkar ederse, bu kişi bir hakimin huzuruna çıkarılmalı ve inkar ettiği her şeyi sahibine tam olarak geri vermelidir.

125. Bir kişi mallarını muhafaza etmesi için başka birine bırakırsa ve hırsız ya da soyguncular marifetiyle onun ve diğer adamın malları ortadan kaybolursa ihmali nedeniyle kaybın oluşmasına yol açan evin sahibi ücret karşılığında kendisine teslim edilen bütün malları tazmin eder. Ancak evin sahibi malların peşine düşerek onları hırsızlardan geri alabilir.
126. Mallarını kaybetmeyen bir kişi kaybettiğini söylüyor ve yanlış iddialarda bulunuyorsa; onları kaybetmemiş olsa bile Tanrı huzurunda mallarını kaybettiğini iddia ediyorsa, kaybettiğini iddia ettiği bütün malları tazmin edilir.
127. Her hangi bir kişi rahibelere ya da her hangi bir kişinin karısına iftira atarsa ve bunu ispat edemezse bu adam hakim huzuruna çıkarılır ve derisi çizilerek ya da belki de saç kesilerek, alını işaretlenir.
128. Bir adam bir kadın ile evlenir; ancak aralarında bir ilişki söz konusu olmazsa bu kadın o adamın karısı olmaz.
129. Bir adamın karısı başka bir adam ile suçüstü halinde basılırsa, her ikisi de bağlanır ve suya atılır; ancak koca karısını, kral da kölelerini affedebilir.
130. Bir adam, henüz erkek olarak bilinmeyen, hala babasının evinde yaşayan bir adamın birlikte uyuduğu karısına tecavüz ederse öldürülür; ancak kadın masumdur.
131. Bir adam başka birisinin karısını itham etse dahi, kadın biriyle basılmadıysa, yemin ettikten sonra evine dönebilir.
132. Bir adamın karısının başka bir adam ile ilgili olarak dedikodusu yapılıyorsa, kadın o adamla uyurken yakalanmadıysa kocası nehre atlayıp suçsuzluğunu ispat etmelidir.
133. Savaşta esir düşen birinin karısı, evinde geçimini sağlayacak şeyler olduğu halde, evini ve bahçesini terk edip başka bir eve giderse yasal olarak suçlu bulunur ve nehre atılır.
134. Bir kişi savaşta esir düşerse ve evinde geçimi sağlayacak şeyler yoksa, evini terk edip başka bir eve giden karısı masum kabul edilir.
135. Savaşta esir düşen birinin evinde geçimi sağlayacak şeyler yoksa ve karısı başka bir eve giderek orada çocuk sahibi olursa, kocası geri geldiğinde kadın evine geri dönebilir; ancak çocuklar babalarına ait olur.
136. Bir kişi evinden ayrılırsa veya kaçarsa, karısı ona geri dönmeyebilir.
137. Bir adam kendisine bir çocuk veren karısından ya da kendisine bir çocuk veren bir kadından ayrılmak isterse, o zaman karısına çeyizini geri verir. Ayrıca çocuklarına baksın diye tarlasının, bahçesinin ve malların bir kısmının kullanım hakkını da devreder. Çocuklarını büyüten kadın, onlara verilenlerden, bir oğlanın hakkına düşen parçaya eşit değerde bir parçaya hak kazanır. Sonra isterse kalbinin erkeği ile evlenebilir.
138. Bir adam kendisine çocuk vermeyen karısından ayrılmak isterse ona babasının evinden getirdiği çeyizi ve başlık parasını verir ve sonra gitmesine müsaade eder.
139. Başlık parası yoksa ayrılma parası olarak yarım kilo altını ona vermelidir.
140. Adam azat edilmiş bir köle ise yarım kılounun üçte biri kadar altın verir.
141. Bir adamın birlikte yaşadığı karısı onu terk etmek isterse, borç altına sokarsa, evini virane haline getirirse ve kocasını ihmal ederse yargı kararıyla suçlu bulunur. Kocasının serbest kalmasını teklif ederse kendi yoluna gider ve ayrılma parası olarak kadına hiçbir şey ödemez. Kocasının serbest kalmasını istemezse ve başka bir kadın alırsa, o kocasının evinde hizmetçi olarak kalır.
142. Bir kadın kocası ile kavga ederse ve ona “Benim için uygun biri değilsin!” derse bu hükmünün nedenlerini ortaya koymak zorundadır. Kadın suçsuzsa ve bir hatası yoksa; buna karşılık kocası onu terk etmiş ve ihmal etmişse, ona hiçbir suç ithaf edilemez, çeyizini alır ve babasının evine geri döner.
143. Kadın masum değilse, evine bakmamış ve kocasını kocasını terk etmişse veya ihmal etmişse suya atılır.
144. Bir adam bir kadın alır, bu kadın ona çocuk doğurur ve bir kadın hizmetçi de verirse, adamın başka bir kadın almasına izin verilmez.

145. Bir adam bir kadın alır, bu kadın ona çocuk doğurmazsa ve adam başka bir kadın alıp evine getirirse bu ikinci kadının karısı ile eşit düzeyde olmasına izin verilmez.
146. Bir adam bir kadın alır da bu kadın ona karılık yapsın diye bir kadın hizmetçi verir, bu hizmetçi adama bir çocuk doğurur ve sonra onun karısı ile eşit olmak isterse, adam kendisine çocuk doğurduğu için onu para karşılığı satamaz. Ancak onu köle olarak kadın hizmetçiler arasında tutabilir.
147. Hizmetçi ona bir çocuk vermemişse, para karşılığı satılabilir.
148. Bir adam bir kadın alır ve kadın hastalığa yakalanırsa, adam ikinci bir kadın almak isterse hastalığa yakalanan karısını boşayamaz; onu inşa edeceği bir eve yerleştirir ve yaşadığı sürece ona yardım eder.
149. Hastalanan kadın kocasının evinde kalmak istemezse babasının evinden getirdiği çeyizi alıp gidebilir.
150. Bir adam karısına bir tarla, bahçe, ev verip bunu vesika ile belgelerse ve kocasının ölümünden sonra oğulları buna itiraz etmezlerse, o zaman anne mirasını tercih ettiği oğullarından birine bırakıp kardeşlerine hiçbir şey vermeyebilir.

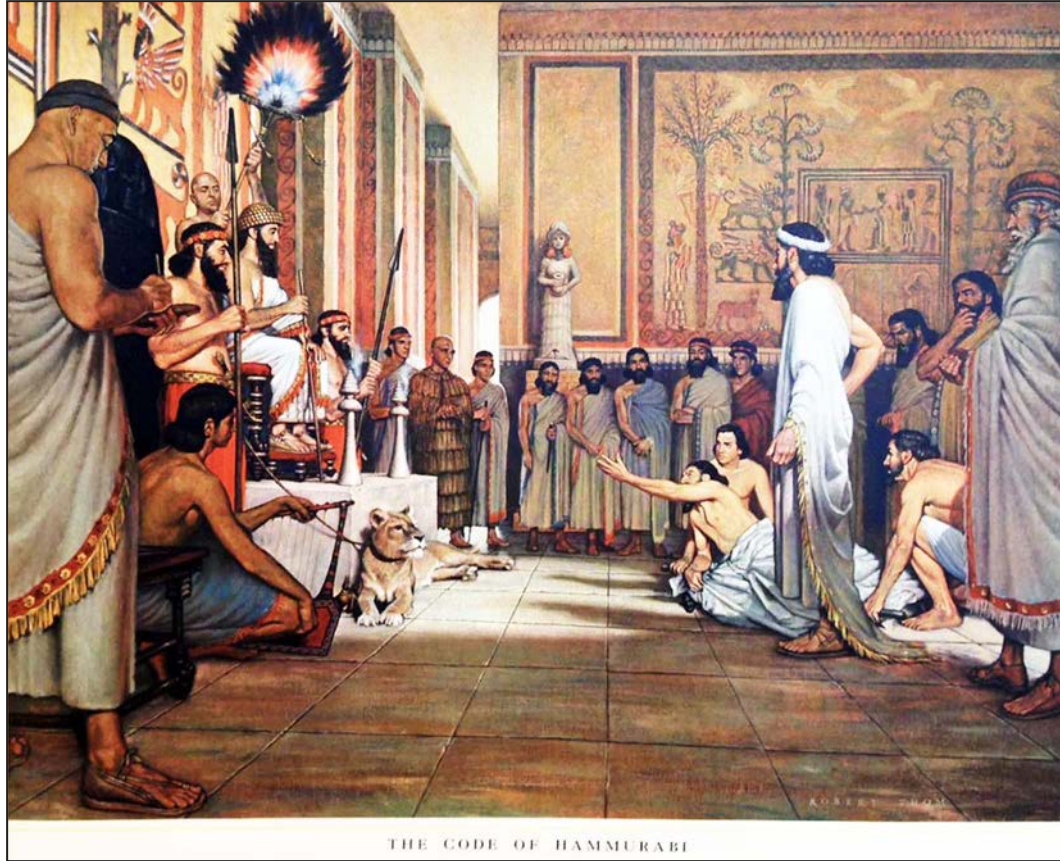
151. Bir adamın evinde yaşayan bir kadın kocasıyla hiçbir alacaklının onu tutuklayamayacağına dair bir anlaşma yapar ve buna ilişkin bir belge alırsa, bu kadınla evlenmeden önce adamın borcu varsa alacaklısı borca karşılık kadını alamaz. Adamın evine girmeden önce kadın ile bir borç sözleşmesi yapan alacaklısı da bu borç için kocayı alıkoyamaz.
152. Kadının eve girmesinden sonra her ikisi birlikte bir borcun altına girmişlerse her ikisi de tüccara borcu ödemek zorundadır.
153. Bir kadın başka bir adam için kendi kocasını ve adamın karısını öldürürse, suça katılanların her ikisi de kazığa oturtulur.
154. Bir adam kendi kızıyla ensest ilişki içine girerse bulunduğu yerden sürülür.
155. Bir adam bir kızı kendi oğlu ile nişanlar ve oğlu o kızla ilişkiye girdikten sonra kızı kirletirse, bağlanarak suya atılır.
156. Bir adam bir kızı kendi oğlu ile nişanlar ve oğlu ilişkiye girmeden kızı kirletirse, kıza yarım mina (250 gr) altın verir ve babasının evinden getirdiği her şeyi tazmin eder. Kız ise gönlünün erkeği ile evlenebilir.
157. Bir adam babasından sonra annesi ile ensest ilişkiye girerse, her ikisi de yakılır.
158. Bir adam babasının evli olduğu ve ona çocuk doğurmuş bir kadın ile basılırsa babasının evinden kovulur.
159. Kayınpederinin evine menkul mal getiren ve başlık parasını ödeyen her hangi bir kişi başka bir karı ararsa ve kayınpederine “senin kızını istemiyorum” derse kızın babası onun getirdiği her şeyin sahibi olur.
160. Evlenmek istediği kızın evine taşınır mal getiren ve başlık parasını da ödeyen biri, daha sonra bu evlilikten vazgeçerse, kızın babası onun getirdiği her şeye el koyabilir.
161. Bir kişi evlenmek istediği kızın evine taşınır mal getirip başlık parasını da öderse ve sonra bir arkadaşı ona iftira ettiği için kayınpederi bu evliliğe karşı çıkarsa, getirdiği herşey eksiksiz olarak kendisine iade edilir. Ayrıca iftirayı atan kişi aynı kız ile evlenemez.
162. Bir adam bir kadınla evlenir ve kadın adama oğullar doğurduktan sonra ölürse, kadının babasının çeyiz üzerinde hiçbir hakkı yoktur; çeyiz oğlanlara aittir.
163. Bir adam bir kadınla evlenir ve kadın adama oğullar doğurmadan ölürse, kayınpederine ödediği başlık parası kendisine geri verilmişse, karısının cevizini üzerinde hiçbir hak iddia edemez; çeyiz kadının babasının evine aittir.
164. Kayınpederi verdiği başlık parasını geri ödemediyse, başlık parasını çeyizden alır ve geri kalanı kadının babasının evine iade eder.
165. Bir kişi seçtiği oğullarından birine tarla, bahçe, ev ve bunlara ait bir vesika verirse ve daha sonra ölürse; malı-mülkü pay eden kadeşler ilk önce babalarının hediyesini sahibine vermelidirler. O bu hediye kabul ederse, daha sonra babadan kalan mallar pay edilebilir.
166. Bir kişi oğulları için kadınlar alır; fakat küçük oğlu için bir kadın almadan ölürse; kardeşler kalan malı paylaşırken henüz hiç karı almamış olan küçük kardeşe payının dışında kendisine bir kadın alması için yeterli başlık parasını ayırmalıdır.
167. Bir adam bir kadınla evlenir de kadın adama çocuklar verirse ve bu kadın öldükten sonra adam bir kadın daha alır ve o da adama çocuklar verirse ve bundan sonra baba ölürse oğlanlar malları annelerinin durumuna göre pay edemezler, sadece çeyizleri bu şekilde pay edebilirler; babadan kalan mallar herkese eşit bir şekilde pay edilmelidir.
168. Bir kişi oğlunu evden kovmak ister ve bunu hakimin önünde “Ben oğlumu kovmak istiyorum” diye beyan ederse hakim onun gerekçelerine bakar. Oğlanın, babanın onu haklı bir şekilde evden uzaklaştıracağı kadar büyük bir suçu yoksa babası onu evden uzaklaştıramaz.
169. Oğlu, baba-oğul ilişkisinden mahrum edilecek kadar büyük bir suç işlediyse baba onu bir kerelik affeder; ancak oğlan ikinci defa aynı suçu işlerse baba onu bütün baba-oğul ilişkisinden mahrum

170. Bir adama karısı oğullar doğurursa ve kadın hizmetçisi de oğullar doğurursa ve baba hala yaşarken kadın hizmetçinin doğurduğu oğullarına “Benim oğullarım.” diyerek onları da karısının oğulları arasında sayarsa ve sonra baba ölürse karısının ve kadın hizmetçinin oğulları babadan kalan malları ortak bir şekilde bölüşürler. Karısının oğlu pay eder ve seçer.
171. Baba, hizmetçisinden olan oğullarına “Benim oğullarım.” demeden ölürse, hizmetçinin oğulları karısının oğulları ile malları paylaşamazlar; ancak hizmetçiye ve oğullarına özgürlükleri verilir. Karısından olan oğullarının hizmetçisinden olan oğullarını köleleştirmeye hakları yoktur. Karısı çeyizini, kocasının ona verdiği hediyeleri, vesika ile ona verilmiş olanları alır ve kocasının evinde yaşar. Yaşadığı sürece evi kullanabilir, fakat satamaz. Onun bırakacağı her şey çocuklarına aittir
172. Ölen kocası kadına bir hediye vermemişse, ona hediye karşılığında tazminat verilmelidir. Böylece bir çocuğunun payına eşit olacak şekilde kocasının mallarından bir pay alır. Çocukları ona baskı yaparlarsa ve zorla evden uzaklaştırmaya çalışırlarsa hakim meseleye bakar ve oğullar hatalı ise kadın kocasının evini terk etmez. Kadın evden ayrılmayı arzu ediyorsa kocasının ona verdiği hediye oğullarına bırakmalıdır; ancak babasının evinden getirdiği çeyizi alır ve sonra kalbinin erkeği ile evlenebilir.

173. Bu kadın gittiği yerde ikinci kocasına oğullar doğurursa ve sonra ölürse önceki ve sonraki oğulları onun çeyizini aralarında paylaşırlar.
174. Kadın ikinci kocasına hiçbir oğul vermeden ölürse, ilk kocasından olan oğulları çeyize sahip olurlar.
175. Bir devlet kölesi ya da azat edilmiş birinin kölesi özgür birinin kızıyla evlenirse ve çocukları olursa, kölenin efendisinin özgür olanın çocuğunu köleleştirmeye hiçbir hakkı yoktur.
176. Bir devlet kölesi ya da azat edilmiş birinin kölesi bir adamın kızıyla evlenir, sonra kız babasının evinden çeyiz getirir, birlikte mutlu olup bir ev kurarlarsa ve sonra köle ölürse; özgür kadın babasının evinden getirdiği herşeyi alır. Kendisine verilmiş bir hediye yoksa, kocası ile birlikte elde ettiklerini iki parçaya böler, bir parçasını kölenin efendisine verir, diğer parçayı da çocuklarına bakmak için kendi alır.
177. Çocukları henüz büyümemiş olan bir dul, birisi ile evlenmek isterse, hakim kararı olmaksızın bunu yapamaz. Hakim ilk kocası ile yaşadığı evinin durumunu inceler. Sonra ilk kocasının evi ikinci kocasına tevdi edilir, kadın yönetici olur ve herşey kayıt altına alınır. Kadın evinin düzenini sağlar, çocuklarını büyütür ve evdeki eşyaları satamaz. Dul bir kadının çocuklarına ait eşyaları satın alan kimsenin parası yanar ve eşyalar sahiplerine iade edilir.
178. Sadık bir kadına ya da bir fahişeye babası bir çeyiz ve bunun için bir vesika verir; ancak bu vesikada çeyizini satma hakkı olup olmadığını belirtmemişse, babanın ölmesi halinde erkek kardeşleri kadının bahçesini ve tarlasını teslim alırlar. Sonra kadına hissesi oranında mısır, yağ ve süt vererek onu memnun ederler. Kardeşleri ona mısır, yağ ve süt vermezlerse, bahçesi ve tarlasını kullanıp geçimini sağlar. Tarlanın ve bahçenin kullanım hakkına sahiptir ve yaşadığı müddetçe babasının ona verdiği her şey onundur; ancak, o bu malları ne satabilir ne de başkasına devredebilir. Onun mirası kardeşlerine aittir.
179. Bir rahibe ya da bir fahişe babasından bir hediye ve onu dilediği şekilde satabileceğini açıkça belirtilen bir vesika almışsa, babasının ölmesi halinde mülkünü istediği kişiye devredebilir. Kardeşleri hiçbir hak iddia edemezler.
180. Bir baba kızına (fahişe veya değil) bir hediye verip de ölürse babasından kalan mirastan oğlanlardan birinin payı kadar pay alır ve yaşadığı sürece taşınmazın kullanım hakkından yararlanır. Onun malları erkek kardeşlerine aittir.
181. Bir baba, kızını tapınak hizmetçisi ya da tapınak bakiresi olarak adarsa ve ona hediye vermeden ölürse, kız babasından kalan mirastan bir oğlanın payının üçte biri kadarını alır ve yaşadığı sürece o mülkün kullanım hakkından yararlanır. Onun malları kardeşlerine aittir.
182. Bir baba, kızını Babil Tanrısı Marduk'a adarsa ve ona hediye vermeden ölürse, kız babasından kalan mirastan bir oğlanın payının üçte biri kadarını alır. Ancak Marduk onun malını kime dilerse ona bırakabilir.
183. Kızına bir cariye, bir koca, bir tapu senedi ve çeyiz veren bir baba, daha sonra ölürse, kız babasının mirasından başka bir pay alamaz.
184. Kızına çeyiz, cariye ve koca vermeyen bir baba ölürse, erkek kardeşi babasının servetine göre ona bir çeyiz verir ve bir koca bulur.
185. Bir adam bir çocuğu evlatlık alır, oğul olarak ona ismini verir ve onu besleyip büyütürse, bu çocuk bir daha geri istenemez.
186. Bir adam bir çocuğu evlatlık alır ve o daha sonra anasına ve babasına zarar verirse evlatlık alınan bu oğlan babasının evine geri döner.
187. Saray hizmetlerinde çalışan bir metresin ya da bir fahişenin oğlu geri alınamaz.
188. Bir zanaatkar bir çocuğu besleyip büyütme için yanına alırsa ve ona mesleğini öğretirse o çocuk geri alınamaz.
189. Zanaatkar ona mesleğini öğretmezse bu evlatlık oğlan babasının evine geri döner.
190. Bir adam evlatlık aldığı bir çocuğa bakmaz ve onu diğer çocuklarla birlikte besleyip büyütmezse bu oğlan babasının evine geri dönebilir.

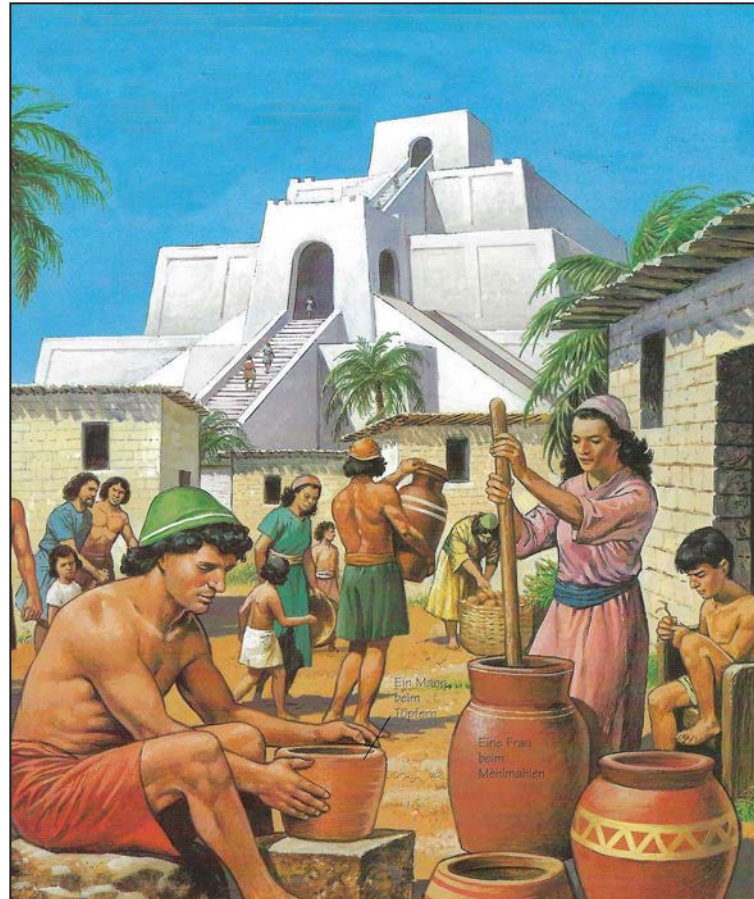
191. Bir oğlanı evlatlık olarak alan, evinden biri gibi besleyip büyüten bir adam daha sonra çocuk sahibi olur ve evlatlığını evden atmak isterse kendi servetinden bir çocuğun payına düşenin üçte birini ona vermelidir. Tarla, bahçe ve evinden bir şey vermek zorunda değildir.
192. Bir metresin ya da fahişenin oğlu babalığına ya da analığına “Benim annem ya da babam değilsiniz” derse dili kesilir.
193. Bir metresin ya da fahişenin oğlu babasının evini özler ve babalığını ve analığını terk edip babasının evine giderse gözleri çıkartılır.
194. Bir adam çocuğunu emzirmesi için bir sütanneye verirse ve çocuk onun ellerinde ölürse; anne ve baba da sütannenin çocuklarının öldüğü sırada kendilerine haber vermeden başka bir çocuğu daha emzirdiği hususunda şikayette bulunur ve bunu kanıtlarlarsa, sütannenin memeleri kesilir.
195. Bir oğul babasına vurursa elleri balta ile kesilir.
196. Bir adam başka bir adamın gözünü çıkarırsa onun gözü de çıkartılır.
197. Bir kişi başkasının kemiğini kırarsa onun kemiği de kırılır.
198. Bir kişi azat edilmiş bir adamın gözünü çıkarırsa ya da kemiğini kırarsa bir mina (yarım kilo) altın öder.
199. Bir adamın kölesinin gözünü çıkarırsa ya da kemiğini kırarsa onun değerinin yarısını öder.
200. Bir adam kendisi ile eşit olan birinin dişini kırarsa onun da dişi kırılır.
201. Bir adam azat edilmiş birinin dişini kırarsa bir mina altının üçte birini öder.
202. Bir adam rütbece kendisinden daha üstün olan bir adamın vücuduna vurursa, halkın önünde öküz kırbacı ile altmış kırbacı hak eder.
203. Özgür doğan bir adam başka bir özgür doğan adamın ya da kendisine eşit birinin vücuduna vurursa bir mina altın öder.

THE CODE OF HAMMURABI

204. Azat edilmiş bir adam, başka bir azat edilmiş adama vurursa; on shekel para öder.
205. Azat edilmiş bir adamın kölesi, azat edilmiş bir adama vurursa; kulağı kesilir.
206. Bir kavga sırasında bir adam, diğerine vurur ve onu yaralarsa ve daha sonra “Onu kasıtlı olarak yaralamadım.” diye yemin ederse doktorların masrafını öder.
207. Bu adam, yarası nedeniyle ölürse; öldüren tekrar benzer bir şekilde yemin eder ve ölen kişi doğuştan özgür ise; yarım mina ödeme yapar.
208. Ölen azat edilmiş biri ise; bir minanın üçte biri kadar öder.
209. Bir adam, doğuştan özgür bir kadına saldırırsa ve henüz doğmamış çocuğunu kaybetmesine sebep olursa; on shekel öder.
210. Bu kadın da ölürse öldüren kişinin kızı öldürülür.
211. Özgür sınıfa ait bir kadın, bir darbe nedeniyle çocuğunu kaybederse; buna sebep olan beş shekel öder.
212. Bu kadın da ölürse; yarım mina öder.
213. Bir adam, başka bir adamın kadın hizmetçisine saldırır ve kadın çocuğunu kaybederse; iki shekel öder.
214. Bu hizmetçi de ölürse; bir minanın üçte biri kadar öder.
215. Bir doktor, ameliyat bıçağı ile derin bir yarık açar ve hastayı tedavi ederse ya da ameliyat bıçağı ile gözün üstündeki bir tümörü açar ve gözü kurtarırsa on shekel alır.
216. Hasta azat edilmiş bir adamsa; beş shekel alır.
217. Hasta başka birinin kölesi ise; sahibi doktora iki shekel verir.
218. Bir doktor ameliyat bıçağı ile derin bir yarık açar ve onu öldürürse ya da bıçak ile bir tümörü açarken hastanın gözünü keserse, elleri kesilir.
219. Bir doktor ameliyat bıçağı ile azat edilmiş bir adamın kölesinde derin bir yarık açar ve onu öldürürse, o köleyi başka bir köle ile ikame etmelidir.
220. Doktor ameliyat bıçağı ile bir tümörü açarken gözünü çıkarırsa, kölenin değerinin yarısını öder.
221. Bir doktor, kırık bir kemiği ya da hastalıklı kısımlarını iyileştirirse, hastalar ona nakit olarak beş shekel verirler.
222. Hasta azat edilmiş bir adam ise, üç shekel verir.
223. Hasta bir köle ise, sahibi doktora iki shekel verir.
224. Bir veteriner cerrah, bir eşek ya da bir öküz üzerinde ciddi bir ameliyat yapar ve tedavi ederse; sahibi ücret olarak cerraha bir shekel’in altıda birini öder.
225. Bir veteriner cerrah, bir eşek ya da bir öküz üzerinde ciddi bir ameliyat yaparken onu öldürürse, sahibine değerinin dörtte birini öder.
226. Bir berber sahibinin haberi olmadan satılamayacak bir kölenin üzerindeki kölelik işaretini silerse, elleri kesilir.
227. Bir kimse bir berberi kandırıp, bir kölenin vücuduna “Satılık değildir.” işareti yaptırırsa, ölüm cezasına çarptırılır ve evine gömülür. Berber “Ben onu zalimce işaretlemedim!” diye yemin ederse cezadan kurtulur.
228. Bir inşaatçı bir kimse için bir ev inşa ederse, ona her sar (bir ölçü birimi) için iki shekel ödeme yapılır
229. Bir inşaatçı, kötü bir inşaat yapar ve inşa ettiği bina yıkılıp sahibini öldürürse, ölümle cezalandırılır.
230. Bu bina ev sahibinin oğlunu öldürürse, inşaatı yapanın da oğlu öldürülür.
231. Bu bina ev sahibinin kölesini öldürürse, evin sahibine köle için ödeme yapar.
232. İnşa ettiği binanın bir kısmı harap olursa, o kısım için tazminat öder ve kendi imkanlarıyla binayı düzgün bir hale getirir.
233. Bir kişi başkası için bir bina yapıyorsa, bina henüz tamamlanmamış olsa bile, bir duvarı devrilirse, kendi imkanlarıyla duvarı daha sağlam bir şekilde yeniden inşa etmelidir.
234. Tekne inşa eden bir kişi birisi için altmış gur uzunluğunda bir tekne yaparsa, nakit olarak iki shekel ücret alır.

235. Tekne inşa eden bir kişi, birisi için bir tekne yaparsa ve kötü işçilikten ötürü, tekne denize açıldığı yıl hasar görürse; tekneyi alır, kendi imkanlarıyla sağlamlaştırır ve sahibine geri verir.
236. Bir kişi kendi teknesini bir gemiciye kiralar ve gemicinin dikkatsizliğinden ötürü tekne hasar görüp batarsa; gemici tekne sahibine tazminat olarak başka bir tekne verir.
237. Bir kişi bir gemiciyi ve onun teknesini kiralayıp mısır, giyecek, yağ, hurma ve benzeri şeylerle doldurur ve tekne gemicinin dikkatsizliğinden batır, taşıdıkları da harap olursa; gemici teknenin içindekileri tazmin edecektir.
238. Bir gemici, birinin gemisini kazaya uğratar ve sonra kurtarırsa; geminin değerinin yarısını öder.
239. Bir kişi, bir gemici kiralarsa; yıl başına altı gur mısır öder.
240. Bir tüccar gemisiyle bir feribota çarpar ve onu enkaz haline getirirse; kaza geçiren feribotun sahibi Tanrı önünde adalet arar. Tüccarın efendisi tekne ve içinde hasar gören her şeyi telafi etmelidir.
241. Bir kişi bir öküze el koyar ve çalıştırır, nakit olarak bir minan'ın üçte biri kadar ödeme yapar.
242. Herhangi bir kişi bir yıl için öküzler kiralarsa; sabana koşulan öküzler için dört gur mısır öder.
243. Sürü hayvanları için üç gur mısır ödenir.
244. Bir kimse, bir öküz ya da bir eşek kiralarsa ve bir aslan onu otlakta öldürürse; zarar sahibine aittir.
245. Biri, öküzleri kiralar ve onları kötü muamele ya da darbe sonucu öldürürse; öküze karşı öküz vererek tazmin etmelidir.
246. Bir kimse, bir öküz kiralar ve onun bacağı kırarsa ya da boyun bağlarını keserse; öküze karşı öküz vererek tazmin eder.
247. Bir kimse, bir öküz kiralar ve onun gözünü çıkarırsa; sahibine değerinin yarısını öder.
248. Bir kimse, bir öküz kiralar ve onun bir boynuzunu kırarsa ya da kuyruğunu keserse ya da burnunu yaralarsa sahibine değerinin dörtte birini öder.

249. Bir kimse, bir öküz kiralar ve Tanrı onu öldürürse, kiracı Tanrı adına yemin eder ve suçsuz olduğu kabul edilir.
250. Kiralanmış bir öküz, caddeden karşıya geçerken birileri onu itip öldürürlerse; sahibi mahkemede kiralayana karşı herhangi bir hak talebinde bulunamaz.
251. Bir öküz doğuştan özgür olan birini boynuzlayıp öldürürse veya boynuzları bağlanmadığı için başka bir öküzü boynuzla yaralarsa; sahibi nakit olarak yarım mina altın öder.
252. Öküz bir kişinin kölesini öldürürse, sahibi bir mina'nın üçte biri kadar ödeme yapar.
253. Bir adamın tarlasını işleme için anlaşıp ekmesi için tohum ve boyunduruğa koşulmuş bir çift öküz verdiği kişi, elde ettiği ürünü ya da mısırı çalarsa elleri baltayla kesilir.
254. Boyunduruğa vurulmuş öküzleri kullanmaz ve tohumluk mısırı da kendisine ayırırsa, aldığı miktar kadar tohumluk mısırı geri öder.
255. Boyunduruğu kiraya verir, tohumları çalar ve tarlayı işlemezse, suçlu bulunur ve her bir yüz gan için altmış gur mısır öder.
256. Topluluğu onun borcunu ödemezse, sığırlarla birlikte çalışması için tarlaya gönderilir.
257. Tarla işçisi kiralayan biri; her yıl için sekiz gur mısır öder.
258. Öküz sürücüsü kiralayan biri, her yıl için altı gur mısır öder.
259. Tarladan su çarkı çalan biri, sahibine nakit olarak beş shekel öder.
260. Bir sabanı veya nehirden su çekmeye yarayan bir kaldıracı çalan kişi nakit olarak üç shekel öder.
261. Koyunlar veya sığırlar için bir çoban kiralayan kişi, her yıl için sekiz gur mısır öder.
263. Kendisine teslim edilen koyunu veya sığırı öldüren kişi sığır için sığır, koyun için koyun vererek tazmin eder.
264. Bakması için koyun veya sığır emanet edilen ve ücretini de alan bir kişi, hayvanların sayısını azaltırsa ya da öngörülenden daha az sayıda doğumla artış gerçekleştirirse, sebep olduğu zararı mal sahibine ödemelidir.
265. Kendisine bakması için koyun ya da sığır emanet edilen bir çoban, hatalı davranır ve doğal yoldan sürünün daha az artmasına sebep olursa veya yeni doğanları para karşılığı satarsa, mahkum edilir ve sürü sahibinin kaybının on mislini tazmin eder.
266. Bir hayvan, Tanrı tarafından öldürülürse, ya da bir aslan onu öldürürse; çoban Tanrı huzurunda yemin ederek masumiyetini beyan eder ve sahibi de bunun bir kaza olduğunu kabul eder.
267. Bir ahırda kendi ihmali yüzünden bir kaza meydana gelirse, çoban sorumluluğu üstlenir ve zarar gören sığır ya da koyunu sahibine tazmin eder.
268. Bir kimse harman yapmak için bir öküz kiralarsa, her gün için yirmi ka mısır öder.
269. Bir kimse harman yapmak için bir eşek kiralarsa, her gün için yirmi ka mısır öder.
270. Bir kimse harman yapmak için genç bir hayvan kiralarsa, her gün için on ka mısır öder.
271. Bir kimse, bir çift öküz, yük arabası ve sürücüsünü kiralarsa, her gün için yüz seksen ka mısır öder.
272. Bir kimse, sadece bir yük arabası kiralarsa, her gün için kırk ka mısır öder.
273. Bir kimse, bir gündelikçi kiralarsa, yıl başından beşinci aya kadar her gün için altı gerah; altıncı aydan yılın sonuna kadar her gün için beş gerah öder.
274. Bir kimse kalifiye bir zanaatkar kiralarsa, çömlekçi ya da terzi için günde beş gerah öder.
275. Bir kimse, bir feribot kiralarsa günde üç gerah öder.
276. Bir kimse, bir yük teknesi kiralarsa günde iki buçuk gerah öder.
277. Bir kimse, altmış gur yük taşıyacak bir tekne kiralarsa; günde bir shekel'in altıda biri kadar ödeme yapar.
278. Bir kimsenin satın aldığı erkek ya da kadın köle bir aydan önce hastalığa yakalanırlarsa, köleyi satıcıya geri götürür ve ödediği parayı geri alır.
279. Bir kimse, bir kadın ya da erkek köle satın alır ve üçüncü şahıslar bu köle üzerinde hak iddia ederlerse; satıcı bundan sorumludur.

280. Bir kimse, yabancı bir ülkede bir erkek ya da kadın köle alırsa ve evine döndüğünde söz konusu kölenin sahibi köleyi tanırsa, kölenin ülkeye ait bir yerli olması halinde, para almadan eski sahibine iade edilir.
281. Köle başka bir ülkeden ise, alıcı onlar için tüccara ödediği parayı beyan eder ve köleyi elinde tutar.
282. Bir köle efendisini suçlar ve “Sen benim efendim değilsin.” derse, efendisi onun kulağını keser.

